

STORTINGET

Innst. 283 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:146 S (2017–2018)

**Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Karin Andersen, Petter Eide og Nicholas
Wilkinson om å stoppe omsorgssvikt og overgrep i
eldreomsorgen**

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen snarest mulig igangsette en kartlegging av menneskerettighetssituasjonen på norske sykehjem og i hjemmetjenesten, der også beboere og brukere selv, og deres pårørende, er kilder. Regjeringen bes rapportere til Stortinget på eget måte.
2. Stortinget ber regjeringen sette i verk konkrete tiltak for å forebygge overgrep i sykehjem gjennom styrket bemanning og bedre opplæring av ansatte i sykehjem, og sørge for at grunnleggende kunnskap om menneskerettigheter inkluderes i opplæringen.»

Forslagsstillerne viser til at Nasjonal institusjon for menneskerettigheter 16. desember 2014 la frem rapporten «Menneskerettigheter i norske sykehjem». Der konkluderes det med at behandlingen i norske sykehjem neppe er i overensstemmelse med Norges menneskerettslige forpliktelser. Videre konkluderer rapporten med at det er behov for en grundig kartlegging av menneskerettighetssituasjonen i norske sykehjem, både når det gjelder beskyttelse mot mishandling og nedverdi-

gende behandling samt inngrep i den personlige integriteten, og for å yte nødvendig og forsvarlig helsehjelp.

Forslagsstillerne påpeker at det ennå ikke er foretatt en grundig kartlegging med løsninger for å sikre menneskerettighetene til de eldre, på tross av gjentatte forslag fra representanter fra Sosialistisk Venstreparti i Stortinget.

Norge har nå fått sin første eldreminister. Forslagsstillerne håper ministeren skal være mer enn bare til pynt, og faktisk sikre en bedre eldreomsorg og gjennomgang av menneskerettighetssituasjonen og løsningene på denne.

I de groveste tilfellene som er dokumentert, har omsorgssvikt og overgrep ført til dødsfall, seksuell utnyttelse, grov tvang og neglisjering. Videre dokumenterer rapporten en utbredt praksis som strider mot retten til å kontrollere egen kropp og helse, som ulegitimert bruk av tvang og tvangsmedisinering. Retten til forsvarlige helse- og omsorgstjenester og retten til helse kan bli brutt når beboere ikke får nok mat eller pleie.

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) publiserte i desember 2017 en undersøkelse som indikerer at rundt 65 000 eldre over 65 år er utsatt for vold i Norge.

På lang sikt mener forlagsstillerne at den viktigste løsningen på disse utfordringene er høyere grunnbemanning i eldreomsorgen.

Forslagsstillerne mener det er viktig at regjeringen setter i gang konkrete tiltak for å styrke bemanningen og opplæringen av ansatte i norske sykehjem, samt sørger for at grunnleggende kunnskap om menneskerettigheter inkluderes i opplæringen.

Rapporten viser at det finnes omfattende systemer for kontroll med situasjonen i institusjoner der mennesker er sårbare for overgrep. Likevel kommer det fram

at det fremsettes få klager om situasjonen i sykehjem, og at det er uklart om Helsetilsynets virksomhet fører til en faktisk bedring av situasjonen for beboerne. Forslagsstillerne mener det derfor er behov for en gjennomgang av kontrollordningene for å se på hvorfor det fremsettes så få klager, om Helsetilsynet har tilstrekkelige virkemidler, og om flere saker bør prøves rettslig.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Tore Hagebakken, Ingvild Kjerkol, Tuva Moflag og Tellef Inge Mørland, fra Høyre, Torill Eidsheim, Astrid Nøklebye Heiberg, Erlend Larsen og Sveinung Stensland, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud og Sylvi Listhaug, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, fra Sosialistisk Venstreparti, Nicholas Wilkinson, fra Venstre, Carl-Erik Grimstad, og fra Kristelig Folkeparti, lederen Olaug V. Bollestad, viser til forslaget og deler forslagsstillernes bekymring for om vold, overgrep og menneskerettighetsbrudd er utbredt i norsk eldreomsorg. Kunnskap om årsak og omfang er avgjørende for å jobbe med problematikken.

Komiteen ser med bekymring på at Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) i desember 2017 publiserte en undersøkelse som indikerer at rundt 65 000 eldre over 65 år er utsatt for vold i Norge. Komiteen vil understreke at dette er et høyt tall som må tas på alvor, og at det kreves systematisk arbeid for å få redusert tallene. Vold mot eldre må bekjempes, enten eldre bor hjemme i egen bolig eller i institusjon.

Komiteen viser til svarbrev fra eldre- og folkehelseministeren av 22. mars 2018 og ser alvorlig på at forskning på overgrep i sykehjem er svært begrenset. Det er positivt at Forskningsrådet har tildelt midler til en multimetodestudie om vold og overgrep mot eldre pasienter i norske sykehjem. Prosjektet tar sikte på å utvikle ny kunnskap om omfanget og typen av overgrep, samt identifisere hva som fører til vold og overgrep. Komiteen imøteser gjerne informasjon om resultatene når de foreligger.

Komiteen viser til statsrådets brev der det påpekes at «god ledelse er helt avgjørende både for å gi gode tjenester og for å forbedre tjenester som ikke er gode nok». Komiteen vil legge til at heltidskultur også vil lette arbeidet med god ledelse i helsesektoren. Kvalitetsarbeid og ledelse av ansatte betinger at ansatte har store nok stillinger til at de har treffpunkter med egen leder, og at de får ta del i informasjon, opplæring og kompetansehevede tiltak på egen arbeidsplass.

Komiteen viser til innspill fra Nasjonalforeningen for folkehelsen. Komiteen understreker at menneskerettighetene gjelder alle uansett helse og livssituasjon, men vil særlig trekke fram at mennesker med demensdiagnose har en særlig sårbarhet og risiko for rettighetskrenkelser, fordi sykdommen blant annet rammer kommunikasjonsferdigheter og fører til avhengighet av andres hjelp. Komiteen deler Nasjonalforeningen for folkehelsen sitt syn på at systematisk brukermedvirkning er avgjørende for å ivareta menneskerettigheter i eldreomsorgen. Ledere og ansatte må ha verktøy og kompetanse slik at alle brukere og pårørende har reell medbestemmelse i sin hverdag.

Komiteen mener at vold mot eldre ikke skal forekomme, og støtter forslagsstillerne i at vold og overgrep mot eldre må bekjempes, blant annet gjennom kartlegging av voldsepisoder og avdekking av svikt i helse- og omsorgstjenestene.

Komiteen viser til at Kompetanseløft 2020 følger opp både Meld. St. 26 (2014–2015) Fremtidens primærhelsetjeneste, jf. Innst. 40 S (2015–2016), og regjeringens plan for omsorgsfeltet, Omsorg 2020, som er regjeringens plan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Formålet med planen er å bidra til en faglig sterk tjeneste og legge til rette for at den kommunale helse- og omsorgstjenesten har tilstrekkelig og kompetent bemanning.

Komiteen viser videre til at i opplæringsmateriellet Eldreomsorgens ABC og Demensomsorgens ABC settes vold og overgrep mot eldre på dagsorden, blant annet gjennom «Vern for eldre» sine to videoer om overgrep i hjem og i sykehjem. Samtidig legger flere kommuner opp til kurs i akuttmedisin og volds- og overgrepshåndtering, og flere kommuner prioriterer lederutdanninger.

Komiteen vil påpeke at alle godkjente helseutdanninger i Norge tar utgangspunkt i et helhetlig menneskesyn og inneholder kunnskap om menneskerettigheter.

Komiteen vil også påpeke at regjeringen har oppnevnt et utvalg som skal utrede behov for endringer i tvangslovgivningen i helse- og omsorgssektoren, og viser til statsrådets brev av 22. mars 2018:

«Utvalget skal foreta en samlet gjennomgang og utrede behov for revisjon og modernisering av regelverket om tvang i helse- og omsorgssektoren. Utvalgets mandat omfatter en vurdering av tvangsregelverk som er særlig relevant for eldre, herunder reglene i pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A (tvungen somatisk helsehjelp til blant annet personer med demens).»

Komiteen viser videre til at utvalget skal levere sin innstilling i juni 2019.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil også berøm-

me Sosialistisk Venstreparti for år etter år å sette omsorgssvikt og overgrep i eldreomsorgen på agendaen og med det gi regjeringen mulighet til å legge frem en samlet oversikt over alle de viktige og gode tiltak og løsninger som er satt inn i arbeidet mot overgrep mot eldre.

Videre vil disse medlemmer hevde at regjeringen gjennom utnevningen av en egen eldreminister viser at omsorg for eldre tas på største alvor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser videre til at en statlig undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten er under etablering. Undersøkelseskomisjonen skal først og fremst undersøke alvorlige hendelser og andre alvorlige forhold i helse- og omsorgstjenesten for å bedre pasient- og brukersikkerheten, herunder også omsorgssvikt og overgrep i eldreomsorgen. Hensikten er å få mer kunnskap om årsaker til hendelsene, slik at kunnskap kan bidra til læring og endring og nye alvorlige hendelser kan forebygges.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, mener det i for liten grad rettes søkelys mot vold i nære relasjoner blant eldre mennesker, det være seg i institusjoner eller i hjemmene. Dette flertallet mener det er viktig å foreta en omfangsundersøkelse for i større grad å få kunnskap om omfanget av vold mot eldre, for så å iverksette treffsikre tiltak for å bekjempe dette. Dette flertallet er kjent med at i de kommunene hvor man har hatt kurs og opplæring blant ansatte i eldreomsorgen, meldes det om økt avdekking av saker hvor eldre er utsatt for vold fra partner eller ansatte. Dette flertallet mener kunnskap og kompetanse er helt avgjørende for ansatte i eldreomsorgen, og at det er svært viktig at regjeringen sørger for bedre kunnskap om vold mot eldre i kommunene og blant alle som arbeider med eldre. Dette flertallet mener også det er viktig at regjeringen sørger for mer tilgjengelig informasjon – rettet mot eldre – om vold mot eldre og om eksisterende hjelpetiltak.

Dette flertallet viser til at det er tredje gangen dette forslaget fremmes for Stortinget på få år. Nasjonal institusjon for menneskerettigheter konkluderte i sin rapport fra 2014 om menneskerettigheter i norske sykehjem med at behandlingen i norske sykehjem neppe er i overensstemmelse med Norges menneskerettslige forpliktelser. Dette flertallet registrerer at på tross av en slik alvorlig beskyldning har det skjedd få endringer i tjenestene. Det er uakseptabelt, særlig fordi eldre på sykehjem ofte er svært sårbare og forsvarsløse, siden de har skrøpelig helse og gjerne ikke er i stand til å ta vare

på seg selv. Dette flertallet mener at det ikke bare er kartlegging av menneskerettighetssituasjonen i norske sykehjem som er viktig, men at beboere i sykehjem faktisk kan være trygge på at de blir beskyttet mot mishandling og nedverdiggende behandling og inngrep i sin personlige integritet. Dette flertallet mener at det fremdeles er for lite kunnskap om og fokus på dette i tjenestene. Dette flertallet vil understreke at selv om norsk eldreomsorg får kritikk, er det viktig å understreke at det også gjøres en stor innsats både på profesjonell og frivillig basis. Mange jobber imidlertid under krevende forhold, som kan vanskeliggjøre de mange etiske valgene som tas vis-à-vis den enkelte. Dette flertallet vil også understreke at det å sikre beboere ved sykehjem mot overgrep og omsorgssvikt, og sikre en kultur for etisk forsvarlige tjenester i tråd med grunnleggende menneskerettslige prinsipper, er et ledelsesansvar. I tillegg til tilstrekkelig grunnbemanning trengs også økt kompetanse på dette området.

Dette flertallet mener det trengs mer åpenhet om kvaliteten i eldreomsorgen. Det må bli lettere for beboere, pårørende og ansatte å påvirke tjenestene og si ifra om kritikkverdige forhold.

Dette flertallet viser til at kunnskapen om brudd på eldres menneskerettigheter ikke er ny, og at disse partiene ved flere anledninger har løftet denne problematikken. Det er alvorlig at det fortsatt kommer saker om brudd på menneskerettigheter i eldreomsorgen. I årsmeldingen fra Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter for 2017 står følgende:

«Også vold og overgrep mot eldre er en menneskerettsutfordring. Vi anbefaler at myndighetene iverksetter effektive tiltak på systemnivå for å forebygge og forhindre dette.»

Å sikre at brukere i eldreomsorgen ikke utsettes for menneskerettighetsbrudd som vold og overgrep, er en viktig del av en slik systematisk satsing.

Dette flertallet viser til rapporten Nasjonal institusjon for menneskerettigheter la frem i 2014, «Menneskerettigheter i norske sykehjem», og at det fortsatt ikke er foretatt en grundig kartlegging med løsninger for å sikre menneskerettighetene til de eldre. Rapporten avdekket grove tilfeller, der omsorgssvikt og overgrep førte til dødsfall, seksuell utnyttelse, grov tvang og neglisjering, men også en bruk av ulegitimert tvang og tvangsmedisinering. Det finnes omfattende systemer for kontroll med situasjonen i institusjoner der mennesker er sårbare for overgrep, men det fremsettes få klager om situasjonen i sykehjem, og det er uklart om Helsetilsynets virksomhet fører til en faktisk bedring av situasjonen for beboerne. Dette flertallet mener derfor det er behov for en gjennomgang av kontrollordningene for å se på hvorfor det fremsettes så få klager, om Helsetilsy-

net har tilstrekkelige virkemidler, og om flere saker bør prøves rettslig.

Overmedisinering er utbredt i eldreomsorgen, og omfanget er så stort at dette flertallet mener det må sees i et menneskerettsperspektiv. En av tre sykepleiere oppgir at de minst én gang i måneden deler ut beroligende og angstdempende medisin pasienten ikke trenger, grunnet tidspress, ifølge en undersøkelse bestilt av tidsskriftet Sykepleien. Mange eldre har fått utskrevet for omfattende resepter. Mange eldre flytter også mellom ulike leger og får med det ikke en samlet vurdering over tid. Dette flertallet mener det mangler forskning på eldrehelse og medisinbruk, og at det må gjøres mer arbeid på dette feltet.

Dette flertallet viser til at den langsiktige løsningen på brudd på menneskerettigheter i eldreomsorgen er høyere grunnbemanning. Flere fagfolk på jobb vil gi mer tid til omsorg og forsvarlig behandling av alle pasienter. Det vil også være lettere å oppdage omsorgssvikt og overgrep. Videre er manglende kompetanse i dag en utfordring i sykehjemmene og et hinder for å sikre grunnleggende rettigheter.

Dette flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere konkrete tiltak for å forebygge overgrep i sykehjem gjennom god grunnbemanning, bedre ledelse og opplæring av ansatte i sykehjem.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig igangsette en kartlegging av menneskerettighetssituasjonen på norske sykehjem og i hjemmetjenesten, der også beboere og brukere selv, og deres pårørende, er kilder. Regjeringen bes rapportere til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at Stortinget 1. juni 2017 behandlet Dokument 8:56 S (2016–2017), jf. Innst. 279 S (2016–2017), om å sikre menneskerettighetene i eldreomsorgen. Et enstemmig storting vedtok å be regjeringen inkludere forholdene ved norske sykehjem i sine rapporter til internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner. Regjeringen på sin side har fulgt opp dette anmodningsvedtaket i Prop. 1. S (2017–2018) for Helse- og omsorgsdepartementet (del III kap. 14), hvor det heter at departementet ved rapportering til internasjonale menneskerettighetsorganer vil rapportere om forholdene ved norske sykehjem og om den eldre andelen av befolkningen der det er naturlig.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen snarest mulig igangsette en kartlegging av menneskerettighetssituasjonen på norske sykehjem og i hjemmetjenesten, der også beboere og brukere selv, og deres pårørende, er kilder. Regjeringen bes rapportere til Stortinget på egnet måte.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen vurdere konkrete tiltak for å forebygge overgrep i sykehjem gjennom god grunnbemanning, bedre ledelse og opplæring av ansatte i sykehjem.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 15. mai 2018

Olaug V. Bollestad

leder

Tuva Moflag

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Helse- og omsorgsdepartementet v/statsråd Åse Michaelsen til Helse- og omsorgskomiteen, datert 22. mars 2018****Svarbrev dokument 8:146 S (2017-2018) - Representantforslag om å stoppe omsorgssvikt og overgrep i eldreomsorgen – Stortingsrepresentantene Karin Andersen, Petter Eide og Nicholas Wilkinson.**

Det vises til brev datert 6. mars 2018 fra Helse- og omsorgskomiteen der komiteen ber om min uttalelse vedrørende ovennevnte representantforslag. De konkrete forslagene er som følger:

1. Stortinget ber regjeringen snarest mulig igangsette en kartlegging av menneskerettighetssituasjonen på norske sykehjem og i hjemmetjenesten, der også beboere og brukere selv, og dere pårørende er kilder. Regjering bes rapportere til Stortinget på egnet måte.
2. Stortinget ber regjeringen sette i verk konkrete tiltak for å forebygge overgrep i sykehjem gjennom styrket bemanning og bedre opplæring av ansatte i sykehjem, og sørge for at grunnleggende kunnskap om menneskerettigheter inkluderes i opplæringen.

Svar:

Som landets eldre- og folkehelseminister er jeg oppatt av at tjenestetilbudet til eldre skal være forankret i grunnleggende verdier som respekt og menneskeverd. Det vet jeg at den tidligere Helse- og omsorgsministeren også var, og jeg mener han har gitt gode svar og tilråninger til tidligere representantforslag om samme tema, blant annet i sine svar til Dokument 8:108 S (2014-2015) og Dokument 8:56 S (2016-2017).

Norsk rett stiller et klart krav om at helse- og omsorgstjenestetilbudet til den enkelte skal være forsvarlig. Dette innebærer at brudd på menneskerettighetene, som f.eks. mishandling, vil være ulovlig etter norsk rett. Dette følger også av rapporten "Menneskerettigheter i norske sykehjem", side 29 som forslagsstillerne viser til:

"Samlet synes det norske lovverket å være i overensstemmelse med foreliggende menneskerettslige forpliktelser hva gjelder tilsyn, kontroll og muligheter for overprøving. Den norske lovgivningen inneholder en omfattende regulering av beskyttelse mot mishandling, vilkårlige inngrep i personlig integritet og forsvarlige helsetjenester. I tillegg kommer en rekke bestemmelser for å sikre tilsyn, kontroll og overprøving. Lovverket synes derfor langt på vei å være i overensstemmelse med Norges menneskerettslige forpliktelser."

Så peker rapporten på at man kan møte enkelte utfordringer i praksis. Det er av sentral betydning å få avdekket svikt i helse- og omsorgstjenesten.

Vi har allerede etablerte systemer som arbeider med dette. Statens helsetilsyn har det overordnede faglige tilsynet med helse- og omsorgstjenesten i landet. Tilsynet foretar en vurdering av om tjenestene som ytes er av forsvarlig karakter og i samsvar med gjeldende regelverk. Det gjelder også spørsmål om bemanning og kompetanse er i samsvar med forsvarlighetskravet, som er skranken for vurderingen om bemanningen og kompetansen er tilstrekkelig i det enkelte tilfellet. Når det gjelder nærmere informasjon om Regjeringens arbeid med bemanning og kompetanse viser jeg til Helse- og omsorgsministerens svar til Dokument 8:56 S (2015-2016) under overskriften "Kompetanse, ledelse og internkontroll" på side 4, og til Dokument 8:104 S (2016-2017) "Kompetanse, kvalitet og bemanning" på side 2-3.

Helsetilsynet foretar tilsyn både gjennom systemrevisjon og individuelt tilsyn. Samtidig er det viktig å huske på at Helsetilsynet ikke foretar tilsyn i blinde. Tilsyn gjennomføres der man gjennom kunnskap har erfaring med eller grunn til å tro at det foreligger risiko for svikt. Man finner derfor mer svikt enn om tilsynet hadde blitt foretatt basert på tilfeldige utvalg. Dette er altså noe av bakgrunnen for enkelte av Helsetilsynets tilsynsmeldinger og rapporter som Nasjonal institusjon for menneskerettigheter viser til i sin rapport, og som forslagsstillerne også viser til. Det er derfor ingen tvil om at Helsetilsynet er kjent med og følger med på tjenestetilbudet til eldre pasienter og brukere.

Regjeringen har også tatt andre viktige grep for å sikre gode tjenester til eldre pasienter og brukere, som Helse- og omsorgsministeren også har vist til tidligere i sitt svarbrev til Dokument 8:56 S (2016 - 2017). Jeg ønsker likevel å gjenta enkelte av disse tiltakene her, fordi jeg mener de viser at denne regjeringen tar situasjonen til pasienter og brukere generelt og de eldre som en sårbar gruppe spesielt, på alvor:

- Fra 1. januar 2017 gjelder ny forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. God ledelse er helt avgjørende både for å gi gode tjenester og for å forbedre tjenester som ikke er gode nok. Forskriften setter tydelige krav til ledelsen i bl.a. sykehjem og slår fast at det er toppledelsen som har ansvaret for at virksomheten planlegges, gjennomføres, evalueres og korrigeres. Videre utdypes den kravet om systematisk arbeid med kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet. Den gjør det også lettere å slå fast hvem som har det overordnede ansvaret i kommunene og på sykehusene. Forskriften vil være

av stor betydning for alle ansatte i helse- og omsorgstjenesten og er et viktig virkemiddel for å sørge for at de utøvende tjenester etterlever krav som finnes i lovgivningen på dette området.

- Det fremgår av nevnte rapport s. 41 at "Norske myndigheter bør se på regelverket om bruk av tvang og om praktiseringen av regelverket er i henhold til menneskerettslige forpliktelser." Regjeringen har oppnevnt et utvalg under ledelse av professor Bjørn Henning Østenstad som skal utrede behov for endringer i tvangslovgivningen i helse- og omsorgssektoren. Utvalget skal foreta en samlet gjennomgang og utrede behov for revisjon og modernisering av regelverket om tvang i helse- og omsorgssektoren. Utvalgets mandat omfatter en vurdering av tvangsregelverk som er særlig relevant for eldre, herunder reglene i pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A (tvungen somatisk helsehjelp til blant annet demente).
- Fra 1. januar 2017 ble det innført krav om å fremlegge politiattest for alle som skal arbeide i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, uavhengig av hvilke pasient- eller brukergrupper personellet skal yte tjenester til. Lovendringen innebærer blant annet at også personell som skal arbeide med eldre, både i og utenfor institusjon, i den kommunale helse- og omsorgstjenesten må levere politiattest.
- Samtidig vet vi at forskning på overgrep i sykehjem er svært begrenset. Forskningsrådet har derfor tildeelt 15 mill. kroner i perioden 2017 - 2020 til en multimetodestudie om vold og overgrep av eldre pasienter i norske sykehjem. Målet med prosjektet er å redusere vold og overgrep i sykehjem. Prosjektet tar sikte på å utvikle ny kunnskap om omfanget og typen av overgrep, og å identifisere mekanismer på individ-, organisasjons- og strukturnivå som fører til vold og overgrep i sykehjem.

Etisk kompetanseheving og refleksjon er avgjørende for å unngå vold og overgrep. Derfor har regjeringen simulert til et samarbeid mellom KS og Senter for medisinsk etikk. Satsingen skal øke det systematiske etikkarbeidet i kommunens helse- og omsorgstjeneste, spre metoder og verktøy i dette arbeidet og støtte kommunen arbeid for å øke den etiske kompetansen i tjenestene.

Som forslagsstillerne, er også denne regjeringen opptatt av at eldre pasienter- og brukere kjenner og bruker klageadgangen sin dersom de mener at det er behov for dette. Det fremgår derfor av Jeløy-plattformen at regjeringen vil opprette et Nasjonalt Eldre-, pasient- og brukerombud for å sørge for å rette et særlig fokus på tilstrekkelig ivaretagelse av og støtte til eldre pasienter- og brukere.

Det er viktig at vi har de helt grunnleggende verdiene og rammene på plass i helse- og omsorgstjenesten. Det mener jeg som nevnt over også at vi har, at vi har gode systemer for å følge opp og ivareta disse, og at denne regjeringen jobber kontinuerlig med å sikre gode og forsvarlige tjenester til eldre pasienter og brukere.

Som eldre- og folkehelseminister er jeg imidlertid opptatt av at vi gjør så godt vi kan for å heve kvaliteten i tjenestene også på andre arenaer som er viktige for eldre pasienter og brukere. Dette er grunnen til at jeg i kvalitetsreformen "Leve hele livet" for eldre har satt fokus på fire områder der vi vet det forekommer svikt og som jeg mener er viktige for eldre; mat, aktivitet og fellesskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene.

Denne reformen vil vise at denne regjeringen er opptatt av å ta de riktige grepene for å sikre at folk kan se frem til en trygg og god alderdom, men også å vise at eldreomsorgen ikke bare er sorgen. Det handler om å løfte frem gode lokale løsninger og eksempler til etterfølgelse for andre kommuner og aktører i helse- og omsorgstjenesten. Jeg ser derfor frem til å legge frem en stortingsmelding om dette våren 2018.

